

En català pel món

El futur d'una llengua depèn de si els seus parlants consideren que és un valor afegit que els parlin en la seva pròpia llengua. I que creguin que els serveix per anar pel món.

Als anys vuitanta, quan es va crear TV3, el director socialista de RTVE —i pare de l'actual vicepresidenta del Govern espanyol— va dir que la televisió autonòmica catalana havia de ser una televisió antropològica. En la pràctica, volia dir que podia ser una televisió en català, però per parlar només de les coses de Catalunya. I especialment de les més folklòriques i d'estar per casa. En aquells moments, el Govern català —i el director de la nova cadena, l'Alfons Quintà— van fer una aposta totalment diferent: fer una televisió nacional i que parlés en català de tot el món, com una televisió completa, no només de les coses de casa. Aquesta aposta naixia d'una voluntat política, certament. Però contenia una convicció o una esperança: que els catalanoparlants considerarien que el fet que una televisió els parlés en la seva pròpia llengua seria un avantatge, no un inconvenient. Que seria percebut com un valor afegit, no com un hàndicap. No l'únic valor afegit, certament: calia fer una bona televisió. Però que, en definitiva, per saber el que passava en el món, als espectadors els semblaria millor —en igualtat de qualitat informativa— que els ho expliquessin en la seva pròpia llengua. Per això, recordo com un dia professionalment molt feliç —sent director general de la Corporació de Ràdio i Televisió— quan el dia que els americans van entrar a Bagdad en la guerra del Golf i totes les televisions que es podien veure a Catalunya estaven informant d'aquest mateix fet, TV3 fos líder d'audiència. Que ho era el dia d'un partit del Barça o d'un fet rellevant a la vida catalana, ja ho sabíem. Que quan passava una cosa important en el món els espectadors preferissin veure-ho a TV3 i en català era un orgull professional i era també una satisfacció diguem-ne sociolingüística.

VICENÇ VILLATORO

He recordat aquests episodis aquests dies per dos motius ben diferents. Un, perquè hi ha qui ara parla de refundar TV3 i em fa por que tingui al cap la mateixa idea de Calviño, tot i que amb altres paraules. Una televisió petita per a coses d'estar per casa. L'altre motiu és molt puntual. M'arriba un missatge de l'associació de guies turístics en català per a tot el món, que es volen relançar després de la pandèmia. Aquesta associació ofereix la possibilitat de fer visites turístiques amb guies professionals i competents, en català, a un munt de ciutats i països des de Florència a Alaska, des de Roma al Marroc, des d'Amsterdam a Nova Zelanda, entre d'altres. Que això existeixi i que funcioni —com en el cas de TV3— depèn de les mateixes dues coses. Una, que hi hagi qui ho vulgui fer; amb la diferència que aquesta és una iniciativa privada, de les mateixes persones que fan de guia, sense pressupost públic. L'altra i la principal, que els catalanoparlants que viatgen pel món considerin que poder fer les visites en la seva pròpia llengua és un valor afegit, un avantatge.

Preferible a l'ús d'altres llengües vehiculars o d'intermediació (com el castellà, posem per cas).

Un cas i l'altre són molt diferents, però cap dels dos és anecdòtic. Estic convençut que en el futur de qualsevol llengua són claus moltes coses: la seva presència a l'ensenyament i als mitjans, l'ús en el món econòmic, judicial o administratiu, la seva consideració oficial... Però segurament el més important de tot és que els parlants n'estiguin orgullosos i, per tant, considerin que és un valor afegit que els parlin, arreu, en la llengua pròpia. I que això tingui un reflex natural en els seus consums, en els seus hàbits i en les eleccions de tota mena. I molt sovint aquest orgull de la pròpia llengua, aquest valor afegit a fer-la servir com a eina natural de comunicació, té a veure amb si la considerem útil per anar pel món i per conèixer el món o la considerem útil només per a les coses d'estar per casa. Perquè no es tracta només de pensar en la supervivència d'una llengua. Es tracta de saber també amb quin estatus sobreviu. Per entendre'ns, es podia fer una televisió antropològica en català i una televisió nacional en català. Totes dues serien en català. Però el català no serviria per al mateix en totes dues. És fantàstic que es puguin fer visites turístiques en català dins del nostre domini lingüístic (i encara hi ha camp per córrer, en aquest sentit). Però si es poden fer també visites turístiques en català fora del nostre àmbit lingüístic, l'estatus de la llengua puja un graó important. I les possibilitats de supervivència a mitjà i llarg termini depenen molt d'aquest estatus que donem a la llengua els seus propis parlants. De si considerem bo parlar amb la nostra llengua i que ens hi parlin, en tots els àmbits i ocasions. De si la considerem útil per a tot. De si ens en sentim orgullosos.

Periodista